

Από την Αυτοάμυνα στον Πόλεμο. (Α΄ Μέρος)

12 Αυγούστου 2021

Από: Αντιστράτηγο ε.α Ιωάννη Κρασσά

«Πόλεμος πάντων μὲν πατήρ ἐστί, πάντων δὲ βασιλεύς, καὶ τοὺς μὲν Θεοὺς ἔδειξε τοὺς δὲ ἀνθρώπους, τοὺς μὲν δούλους ἐποίησε τοὺς δὲ ἐλεύθερους (Ὁ πόλεμος εἶναι ὁ πατέρας καὶ ὁ βασιλέας τῶν πάντων, μερικοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔκανε Θεοὺς, μερικοὺς ἄλλους τοὺς ἔκανε δούλους καὶ ἄλλους ἐλεύθερους)». Ηράκλειτος Αρχαίος προσωκρατικός φιλόσοφος από την Έφεσο της Μικράς Ασίας(544-484 π.Χ).

Την 27^η Ιουλίου 2021, ο πρωθυπουργός της Ελλάδος Κυριάκος Μητσοτάκης, μετά την συνάντησή του με τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη, μεταξύ άλλων δήλωσε: *«Κάθε σπιθαμὴ ἐλληνικὸ ἐδάφους ηπειρωτικὸ, ἢ νησιωτικὸ καὶ κάθε Ἕλληνας πολίτης ἔχει τὸ ἴδιο ἀπαράγραπτο καὶ ἀναφαίρετο δικαίωμα στὴν ἀσφάλεια καὶ τὴν ἀμυνα. Ἡ Ελλάδα οὐδέποτε παραιτήθηκε ἢ θα παραιτηθεῖ ἀπὸ τὸ υπέρτατο δικαίωμα τῆς αυτοάμυνας ποὺ τῆς ἀναγνωρίζει ὁ χάρτης τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν».*

Το ἄρθρο 51 τῆς «Χάρτας[1]» τοῦ ΟΗΕ ἀναφέρει: *«Τίποτα στὸν παρόντα χάρτη δὲν περιορίζει τὸ ἐγγενές(τὸ ἔχουμε με τὴν γέννηση μας, δὲν μας δίδεται) δικαίωμα τῆς ατομικῆς ἢ συλλογικῆς αυτοάμυνας, ὅταν μιὰ ἐνοπλὴ ἐπίθεση λαμβάνει χώρα ἐναντίον μέλους τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἕως ὅτου τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας πάρει τὰ ἀναγκαῖα μέτρα γιὰ τὴν διατήρηση τῆς διεθνούς εἰρήνης καὶ τῆς ἀσφάλειας».*

Ἡ Αυτοάμυνα

Ἡ χρήση τοῦ δικαιώματος τῆς αυτοάμυνας σημαίνει τὴν νομιμοποίηση χρήσεως βίας, γιὰ τὴν υπεράσπιση τῆς ζωῆς τῶν κατοίκων καὶ τῆς επικράτειας τῆς χώρας. Ὁ κύριος παράγοντας ποὺ θα καθορίσει, εἴν το γεγονός περιορισθεῖ σε ἀπλό ἐπεισόδιο, ἢ ἐξελιχθεῖ σε στρατιωτικὴ σύρραξη, ἀποτελεῖ τὸ μέγεθος τῶν ἐμπλεκομένων δυνάμεων. Ἡ ἀνταπόδοση τῆς ἐχθρικῆς προσβολῆς οφείλει νὰ ἀκολουθεῖ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀναλογικότητος, ἐφόσον δὲν ἐπιθυμοῦμε τὴν κλιμάκωση τῆς ἀντιπαραθέσεως. Ἡ ρίψη ἐχθρικῶν βόλων με ὅπλα ευθυτενοῦς τροχιάς, θα πρέπει ἀνταποδοθεῖ με ἀνάλογα μέσα καὶ ὄχι με πυρὰ πυροβολικοῦ. Ἡ προσβολὴ με ἰσχυρὴ δύναμη καὶ με συμμετοχὴ διαφόρων μέσων (αεροπορικῶν, ναυτικῶν καὶ στρατιωτικῶν) εἶναι πολὺ πιθανὸ νὰ καταλήξει σε γενικευμένη σύρραξη, δηλαδὴ πόλεμο.

Ἡ χρήση βίας γιὰ τὴν υπεράσπιση τῆς ζωῆς, κάνοντας χρήση δικαιώματος τῆς αυτοάμυνας, δὲν ἀφορᾷ μόνον σε ἐχθρικὴ ἐνέργεια, ἀλλὰ καὶ σε ἐπιδεικνυόμενη ἐχθρικὴ πρόθεση. Πολλὰ κράτη ἔχουν υιοθετήσῃ καὶ τὸ

δικαίωμα της «εκτεταμένης αυτοάμυνας (extended self-defence)». Με το σκεπτικό ότι μπορεί να αποτελέσουμε στόχο, ευρισκόμενοι εντός του βεληνεκούς ενός οπλικού συστήματος, νομιμοποιούμαστε να το εξουδετερώσουμε. Αυτή τη δικαιολογία επικαλέστηκε η Τουρκία το 1997, όταν υποχρέωσε την Κυπριακή Δημοκρατία να μην εγκαταστήσει τους πυραύλους S-300 στο έδαφός της, απειλώντας ότι θα τους κατέστρεφε[2].

Η Μελέτη του Πολέμου

Η Ελλάδα έχει καταστήσει σαφές ότι προτιμά την διευθέτηση των διαφορών με ειρηνικά μέσα και με σεβασμό στο διεθνές δίκαιο. Είναι εύλογο τόσο οι κυβερνώντες, όσο και οι πολίτες, να επιθυμούν την ειρήνη. Αυτό επιθυμεί και το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων, που διατρέχει τους μεγαλύτερους κινδύνους σε περίπτωση πολέμου. Οι Ρωμαίοι διατύπωσαν το ρητό: «*Εάν επιθυμείς την ειρήνη, να προετοιμάζεσαι για πόλεμο*» (*Si vis pacem para bellum*). Ο διακεκριμένος Βρετανός δημοσιογράφος και ιστορικός Μπαζίλ Λίντελ Χαρτ [3] στο βιβλίο του «Αποτροπή του Πολέμου ή Άμυνα;», θεωρεί ορθότερη την διατύπωση: «*Εάν επιθυμείς την ειρήνη, επιβάλλεται να κατανοήσεις τον πόλεμο*». Ο Χάρτ θεωρεί ότι η μελέτη των πολέμων και η αποδοχή ορισμένων θεμελιωδών αρχών που τούς διέπουν, μπορούν να μας βοηθήσουν να αποφύγουμε μια μη αναγκαία πολεμική αναμέτρηση. Όταν όμως έχουμε να επιλέξουμε μεταξύ πολέμου και της απώλειας της ελευθερίας μας, ή του ακρωτηριασμού της χώρας μας, τότε η επιλογή του τρόπου αντιδράσεως επαφίεται σε εμάς.

Ο Λιντλ Χαρτ

Ο ιδιαίτερα ευφυής Πρώσος στρατηγός Καρλ Φον Κλαούζεβιτς[4], ασχολήθηκε με την θεωρία, την ανάλυση και την πρακτική του πολέμου. Το βιβλίο του «Η Φιλοσοφία του Πολέμου», έχει μεγάλη επιρροή στην πολεμική σχεδίαση όλων των κρατών και διδάσκεται στις στρατιωτικές ακαδημίες πολλών χωρών, όπως επίσης και σε σχολές διοικήσεως επιχειρήσεων. Στο βαθμό που είναι αναγκαία η γνώση της ανατομίας του ανθρώπινου σώματος για τους ιατρούς, το ίδιο αναγκαία είναι και γνώση της ανατομίας του πολέμου για τους αξιωματικούς των Ενόπλων Δυνάμεων.

Ο πόλεμος είναι πολύ δυσάρεστος για να αποτελέσει αντικείμενο σπουδής, αλλά η διατήρηση της ειρήνης δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την μελέτη του πολέμου. Στις ελληνικές παραγωγικές και επιμορφωτικές στρατιωτικές σχολές πρέπει να διδάσκεται ο Κλαούζεβιτς.

Τα Σενάρια

Η χρήση στρατιωτικών μέσων για την απόκρουση πιθανής τουρκικής επιθετικής ενέργειας, μπορεί να μας οδηγήσει σε πόλεμο με την γειτονική χώρα. Μια στρατιωτική αντιπαράθεση με την Τουρκία δύναται να εξελιχθεί σε μία από τις παρακάτω καταστάσεις:

1. Χρήση περιορισμένης δυνάμεως, σε συγκεκριμένο χώρο, μικρής χρονικής διάρκειας.
2. Μεσαία κλίμακος επιχείρηση, με μεγαλύτερες δυνάμεις σε περισσότερες από μία τοποθεσίες, διάρκειας μερικών ημερών.
3. Γενικευμένη πολεμική σύρραξη, σε όλο το μήκος των συνόρων με το σύνολο των ενόπλων δυνάμεων, μεγάλης χρονικής διάρκειας.
4. Μη αναμενόμενος τρόπος ενεργείας, με μέσα και σε τοποθεσίες που δεν έχουμε προβλέψει.

Αποτελεί στρατιωτικό θέσφατο ότι καμία πρόβλεψη δεν είναι ποτέ ασφαλής και η πραγματικότητα έχει θέσει πολλές φορές τους σχεδιαστές προ οδυνηρών εκπλήξεων.

Η Νίκη

Ο Κλαούζεβιτς υποστηρίζει ότι, *«Ο πόλεμος αποτελεί όργανο της πολιτικής, είναι αποτέλεσμα πολιτικού σχεδιασμού, προκύπτει μετά από συγκεκριμένη πολιτική εκτίμηση και κηρύσσεται μετά από πολιτική απόφαση. Ο πόλεμος δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Ο πόλεμος αποτελεί πράξη βίας, η οποία αποσκοπεί στο να εξαναγκασθεί ο αντίπαλος να υποκύψει στην θέλησή μας. Η στρατιωτική βία αποτελεί το αποκλειστικό μέσο διεξαγωγής του πολέμου, η οποία δεν είναι ούτε ανεξέλεγκτη ούτε τυφλή»*.

Ο Κλαούζεβιτς

Η νίκη βοηθά στην επίτευξη πολιτικών στόχων, στα πλαίσια της υλοποίησης των στόχων της εθνικής στρατηγικής όπως προσδιορίζονται από τις κυβερνήσεις. **Στον πόλεμο δεν υφίσταται υποκατάστατο της νίκης.** Η κατάκτησή της επιτυγχάνεται μόνο με την καταστροφή των στρατιωτικών δυνάμεων του αντιπάλου και την κάμψη της θελήσεώς του να συνεχίσει να μάχεται. Η νικηφόρα διεξαγωγή μιας πολεμικής αναμετρήσεως είναι αποτέλεσμα εφαρμογής δοκιμασμένων στο χρόνο διαδικασιών. Εάν εφαρμοσθούν υπάρχει σοβαρή πιθανότητα να εξασφαλίσουν τη νίκη, εάν αγνοηθούν σίγουρα θα οδηγήσουν στην καταστροφή. Υπήρξαν περιπτώσεις που ένα τυχαίο γεγονός χάρισε ή στέρησε την νίκη. Η πολεμική σχεδίαση, η εκπαίδευση του προσωπικού, η λειτουργικότητα των μέσων και γενικότερα η προς πόλεμο προπαρασκευή δεν αποτελούν θέμα τύχης.

Οι Ελληνο-τουρκικοί Πόλεμοι

Η Ελλάδα μετά την ανεξαρτησία της αναμετρήθηκε στρατιωτικά με την Τουρκία τέσσερις φορές. Το 1897 και το 1912 με επίσημη κήρυξη πολέμου. Από το 1919 έως το 1922 και το 1974, χωρίς κήρυξη πολέμου.

α. Αφορμή του "ατυχούς" πολέμου του 1897 αποτέλεσε η κήρυξη της ενώσεως της Κρήτης με την Ελλάδα την 25^η Ιαν. 1897, από την προσωρινή κυβέρνηση της μεγαλονήσου. Υπήρχε ενθουσιασμός και ομοψυχία, αλλά οι στρατιωτικές προπαρασκευές ήσαν ανεπαρκέστατες[5].

β. Το 1912 κατά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο αναδειχθήκαμε νικητές. Προετοιμαστήκαμε τόσο σε εθνικό, όσο και σε στρατιωτικό επίπεδο και διακατεχόμεσταν από υψηλό ηθικό και σύμπνοια, σε όλα τα επίπεδα. Επιπλέον είχαμε συνάψει συμμαχίες με την Σερβία, την Βουλγαρία και το Μαυροβούνιο.

Ο Πρωθυπουργός Ελ. Βενιζέλος με τον Βασιλέα Κωνσταντίνο, κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους.

γ. Η ήττα κατά τον Ελληνο-τουρκικό πόλεμο του 1919-1922 υπήρξε η μεγαλύτερη από ιδρύσεως του ελληνικού κράτους και χαρακτηρίστηκε ως εθνική καταστροφή. Υπερτερούσαμε στον στρατιωτικό τομέα, αλλά υστερούσαμε σε ομοψυχία, λόγω του εθνικού διχασμού. Το εγχείρημα που ανέλαβε η πατρίδα μας, δυστυχώς αποδείχθηκε ότι ήταν υπεράνω των δυνατοτήτων της.

δ. Το 1974, δεν μπορέσαμε να αποτρέψουμε την απόβαση των Τούρκων στην Κύπρο. Το πραξικόπημα για την ανατροπή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου που προηγήθηκε της τουρκικής εισβολής, δίχασε τον λαό και καταρράκωσε το αξιόμαχο των στρατιωτικών δυνάμεων της νήσου. Το ρευστό περιβάλλον μετά την πτώση της δικτατορίας και την αποκατάσταση της δημοκρατίας, δεν μας επέτρεψε να εκμεταλλευτούμε στο έπακρο την συνολική μας ισχύ.

Η πατρίδα μας πέρα των πολέμων, έφτασε στα πρόθυρα συγκρούσεως με την Τουρκία αρκετές φορές και για διάφορες αιτίες. Οι σοβαρότερες κρίσεις κατά τον 19^ο αιώνα ήσαν:

α. Ο πόλεμος της Κριμαίας (1853-1856). Η Οθωμανική αυτοκρατορία με το Ηνωμένο Βασίλειο, την Γαλλία και την Γερμανία πολέμησαν εναντίον της Ρωσίας υποστηριζόμενη από: Την Ελλάδα, την Σερβία, το Μαυροβούνιο και την Βουλγαρία. Ελληνικά ανταρτικά σώματα, χωρίς την «επίσημη» υποστήριξη της ελληνικής κυβερνήσεως, προσπάθησαν να ελευθερώσουν την Ήπειρο την Θεσσαλία και την Μακεδονία. Η Τουρκία απείλησε να μας κηρύξει τον πόλεμο, εάν δεν ανακαλούσαμε τα ένοπλα τμήματα εξ Ελλάδος.

β. Η Κρητική Επανάσταση του 1866 (21^η Αυγ. 1866-29^η Ιαν. 1869). Οι Έλληνες της Κρήτης εξεγέρθηκαν με σκοπό την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού και την ένωσή τους με την Ελλάδα. Η υποστήριξη των επαναστατών από την ελληνική κυβέρνηση, οδήγησε την Τουρκία σε διακοπή των διπλωματικών σχέσεων με την χώρα μας και την απειλή κηρύξεως πολέμου.

γ. Η πραξικοπηματική προσάρτηση το 1886, της αυτόνομης επαρχίας της Ανατολικής Ρωμυλίας από την Βουλγαρία. Ο πρωθυπουργός Θεόδωρος Δηλιγιάννης κήρυξε επιστράτευση απειλώντας με πόλεμο την Τουρκία. Απαιτούσε την προσάρτηση τμήματος της Ηπείρου, το οποίο μας επιδικάστηκε από την Συνθήκη του Βερολίνου (1878), αλλά δεν μάς το είχε παραχωρήσει η Τουρκία.

Οι Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής[6], με πρωτοβουλία του Ηνωμένου Βασιλείου επενέβησαν και στις τρεις περιπτώσεις και απέτρεψαν το πόλεμο.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο υπήρξαν κρίσεις μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας και απειλήθηκε πόλεμος στις παρακάτω περιπτώσεις:

α. Το Δεκέμβριο του 1963, λόγω της μονομερούς τροποποίησης από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο του συντάγματος, που προβλεπόταν από την συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου. Η ενέργειά του οδήγησε σε αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ των μελών των δύο κοινοτήτων.

β. Το Νοέμβριο του 1967, λόγω των επεισοδίων μεταξύ της κυπριακής εθνοφρουράς και των Τουρκοκυπρίων, στα χωριά Αγίων Θεοδώρων και Κοφίνου στη Κύπρο.

γ. Τον Ιούλιο του 1976, λόγω χορηγήσεως αδείας ερευνών στο Αιγαίο για κοιτάσματα πετρελαίου, στο τουρκικό ερευνητικό πλοίο «Χόρα».

δ. Το Φεβρουάριο του 1987, λόγω χρήσεως του συμβατικού δικαιώματος της καναδικής εταιρείας Ντένισον, που εκμεταλλευόταν τα πετρελαϊκά κοιτάσματα της Θάσου, να προβεί σε έρευνες πέρα των ελληνικών χωρικών υδάτων.

ε. Τον Ιανουάριο του 1996, λόγω της καταλήψεως της μικρονησίδος Δυτικής Ίμιας από την Τουρκία.

Σ' όλες τις μεταπολεμικές ελληνοτουρκικές κρίσεις, η παρέμβαση των ΗΠΑ, υπήρξε αποφασιστική. Κατά την κρίση του 1963 αναμίχθηκαν ενεργά το Ηνωμένο Βασίλειο και η ΕΣΣΔ (Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών).

ΤΕΛΟΣ Α΄ ΜΕΡΟΥΣ

(Το Β΄ Μέρος θα αναρτηθεί σε 8 ημέρες)

Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς

Αύγουστος 2021

[1] Ο χάρτης των Ηνωμένων Εθνών υπογράφηκε στις 26 Ιουνίου 1945, στον Άγιο Φραγκίσκο των ΗΠΑ και αποτελεί το ιδρυτικό έγγραφο του οργανισμού.

[2] Ο Κύπριος Υπουργός Άμυνας Γιαννάκης Ομήρου παραιτήθηκε. Τον Νοέμβριο του 1998, οι πύραυλοι S-300 μεταφέρθηκαν στην Κρήτη. Το 2007 οι πύραυλοι περιήλθαν στην κατοχή της Ελλάδος, η οποία κατέβαλε το τίμημα στην Κύπρο. Η Ελλάδα χορήγησε στην Κύπρο τους ρωσικούς

αντιαεροπορικούς πυραύλους TOR M1(χαμηλών και μεσαίων υψών, έως 6 χλμ.) και 12 τσέχικα αυτοκινούμενα πυροβόλα ZUZANA των 155 χιλ(μέγιστο βεληνεκές 40 χλμ).

[3] Sir Basil Liddell Hart(1895-1970), ήταν Βρετανός Αξιωματικός του στρατού, στρατιωτικός θεωρητικός, δημοσιογράφος και συγγραφέας. Έγινε γνωστός από τα βιβλία του, «Η Ιστορία το Β΄ΠΠ» και «Η Άλλη Πλευρά του Λόφου».

[4] Ο Κάρλ Φίλιπ Φον Κλαούζεβιτς(1780-1831) ήταν Πρώσος στρατιωτικός και συγγραφέας.

[5] Κατόπιν της διαμεσολαβήσεως της Ρωσίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, ολίγον πριν την κατάληψη της Λαμίας από τον τουρκικό στρατό, ο Σουλτάνος Αβδούλ Χαμήτ συμφώνησε στην υπογραφή ανακωχής. Η Βασίλισσα Όλγα ανιψιά του Τσάρου Νικολάου Β΄ και η πριγκίπισσα Σοφία εγγονή της Βασιλίσσης Βικτωρίας, συνέβαλαν ουσιαστικά στον τερματισμό του πολέμου, εκμεταλλευόμενες τους οικογενειακούς δεσμούς τους.

[6] Ηνωμένο βασίλειο, Ρωσία, Γαλλία, Αυστρία και Πρωσία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **«Η Φιλοσοφία του Πολέμου»** Carl Von Clausewitz, Εκδόσεις Τζηρίτα, Αθήνα 1960.
2. **«Αποτροπή του Πολέμου ή Άμυνα»** Basil Liddell Hart, Εκδόσεις ΓΕΣ, Αθήνα 1959.
3. **«Θεωρία του Πολέμου»** Παναγιώτης Κονδύλης, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1997.
4. **«Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων»**, John Mearsheimer, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα 2007.
5. **«Οι Αραβοϊσραηλινοί Πόλεμοι»**, Chaim Herzog, Εκδόσεις ΛΙΝΑΙΟΣ, Αθήνα 2011.